

F-8
476
13

HOMENATGE A

JORDI RUBIÓ I LOIS

INAUGURACIÓ DEL CURS ACADÈMIC 1988-1989

Escola Universitària J. Rubió i Balaguer

Diputació de Barcelona

F-8
476
13

U 0700
Donct.

U-~~853~~/N.P.

BIBLIOTECA DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA

0701727305

HOMENATGE A
JORDI RUBIÓ I LOIS

R. 432. 568

HOMENATGE A

JORDI RUBIÓ I LOIS

INAUGURACIÓ DEL CURS ACADÈMIC 1988-1989

Escola Universitària J. Rubió i Balaguer

Diputació de Barcelona

© Diputació de Barcelona 1988

Producció Servei Gràfic NJR

Impress per Talleres Gráficos Hostench

D.L. B.-15331-88

Aquesta conferència fou pronunciada per Jordi Rubió i Lois com a obertura del seminari Natural Language Approaches to Information Retrieval, impartit a l'Escola per Peter Willet i David Ellis del Department of Information Studies de la Universitat de Sheffield, els dies 21 i 22 de desembre de 1987. Quan es parlà de la seva publicació, en Jordi Rubió es va mostrar molt reticent a donar aquest text: volia esmenar-lo, polir-lo. Tots els que el vam tractar sabem molt bé el seu afany de perfeccionisme.

El text, doncs, va quedar sobre la seva taula de treball, pendent de revisió. Era fi de curs i els exàmens i els treballs dels alumnes s'emportaren tot el seu temps.

Ens ha quedat un text que nosaltres no podem esmenar, però que tampoc no volem oblidar.

És amb una gran emoció que avui el donem a la impremta. En inaugurar el primer curs sense ell, les seves paraules són, per a tots nosaltres, la millor companyia.

PRESENTACIÓ DEL SEMINARI
SOBRE LENGUATGES NATURALS
EN LA RECUPERACIÓ DE LA
INFORMACIÓ

Em sembla que la directora de l'Escola, Carme Mayol, s'equivocà quan em demanà de fer una breu introducció en aquest seminari. Sempre he tingut curiositat per tot i sóc sensible a les noves tendències, però això no és prou. A l'Escola, Núria Amat i Mercè Bosch, que tenen com a especialitat la documentació, eren les persones més indicades per centrar aquest seminari. M'ho demanà a mi per privilegi d'edat? En aquest cas, potser no és precisament l'edat el que compta.

Sempre recordo, ja fa anys, un seminari sobre CDU, presidit per Georges Lorphèvre, en què aquest anuncià el canvi de presidència i composició del comitè FID/CCC que fins al 1977 ell exercia. Digué que la renovació que el sistema exigia no era pròpia d'unes persones que en ple estiu vestien de gris, amb camisa blanca i corbata. Calia confiar-la a noves generacions amb una indumentària més "colourful", més virolada, i amb una mentalitat més oberta. Jo avui vaig, i m'hi sento, vestit de gris, amb camisa blanca i corbata.

La nostra directora també m'ha demanat que intentés evitar de fer una visió històrica del problema. Coneix els meus punts dèbils, però tot i la seva recomanació temo que no sabré estar-me'n.

Vaig iniciar-me en els problemes de la indexació, com a aprenent d'historiador, en la direcció dels índexs alfabètics d'*Índice Histórico Español*, fundat per Jaume Vicens Vives, que fou potser la primera publicació periòdica amb voluntat d'exhaustivitat íntegrament dedicada a "abstracts" o resums publicada a Espanya. D'això, fa uns trenta anys. Per als índexs de cada volum, un equip de tres persones encarregàvem cent mil fitxes, que sovint no eren suficients. Eric Bohem, que aleshores havia iniciat *His-*

torical Abstracts a Viena, on era un membre de les American Forces in Europe, venia sovint a Barcelona i havia establert una estreta col·laboració amb el nostre centre. S'admirava dels costos que podien representar aquella tasca tan manual. L'explicació era senzilla: els col·laboradors d'*Índice Histórico* pràcticament no cobravem res. Bohem automatitzà la seva organització, que a Santa Barbara (Califòrnia) s'havia de convertir en l'American Bibliographic Center, un dels pocs centres bibliogràfics dedicats a les humanitats. L'obra s'ha expandit extraordinàriament. *IHE*, en canvi, mantingué la seva estructura manual i, de fet, la revista s'ha estroncat després d'haver publicat prop de cent cinquanta mil "abstracts" crítics, signats per especialistes.

És una lliçó de vell, però una lliçó que cal tenir en compte: en qüestions com ara aquesta no ens és permès de perdre el tren.

* * *

Aquesta introducció i el nom de l'American Bibliographic Center em condueix al primer punt de la meva exposició: *la recuperació de la informació en el camp de les humanitats*.

El 1971 es presentava a la reunió de la IFLA a Liverpool un *Manifesto for the Humanities*. Sempre que parlem d'informació parlem del camp científic i tecnològic. Com a màxim ens endinsem en les ciències socials en el seu sentit més restringit: sociologia, política, dret, com a ciències aplicades o aplicables a unes activitats concretes que generen mitjans econòmics. És un cas paral·lel al diagrama del Universal Bibliographic Control (UBC) vist des de la perspectiva de la British Library que ens explicava divendres passat Peter Lewis. Es referia a un país on les compres de llibres per a biblioteques representen quelcom important per als editors.

Les condicions en què es mou la recerca al Regne Unit i al nostre país tampoc no són comparables. La recerca més original, més sòlida i més abundant que es realitza a casa nostra té lloc en el camp de les humanitats. Només cal fullejar les pàgines de qualsevol bibliografia per adonar-se'n. Tot just la setmana passada, l'editorial d'un diari barceloní es planyia del fet que l'Administració dedica més cabals a les humanitats que a la ciència i a la tecnologia. Els graduats de les nostres universitats que es dediquen a la recerca en el camp de les humanitats són infinitament més nombrosos que els que es dediquen al camp estrictament científic o tecnològic. És un fet tan desolador com vulgueu, però és un fet. Els graduats en ciències o tecnologia, si són espavilats, o bé passen a convertir-se en professionals més que en recercadors, o bé emigren als Estats Units d'Amèrica. Les xifres del professorat de la Universitat Politècnica que emigra a la indústria és esfereïdora.

El científic de la informació té com a primera matèria ineludible la informació pròpiament dita. Quan aquesta primera matèria falla o és obsoleta, la tasca del documentalista perd tot sentit. Tinc la impressió que una bona part de la recerca original que al nostre país es fa en la tècnica de recuperar la informació científica i tecnològica, i sobretot en l'avaluació dels seus resultats, serà sempre una simple adaptació de recerques forànies i limitada a una producció de documents primaris més aviat pobra. En aquest camp ens hem de limitar —i això és important— a adoptar els sistemes que ofereixin més garanties i compatibilitat, sense voler descobrir mediterranis, per aconseguir una informació eficient de la bibliografia generada en altres països.

Em pregunto sovint: no seria bo dedicar més esforços dels

nostres científics de la informació al camp de les humanitats? És un camp encara relativament poc treballat, que compta amb una abundant matèria primera poc explotada, i que presenta problemes molt diversos i sovint més complexos que els de recuperar la informació en els camps científic i tecnològic.

Ja sé que la meua proposta no lliga gaire amb els vents que bufen. El mateix programa d'UNISIST de 1971 parla de desenvolupar les eines per recuperar la informació en ciència i tecnologia. Onze anys després, el 1982, quan la FID parla de la renovació de CDU també només es refereix a ciències i tecnologia. Recordem com a curiositat que quasi les úniques actualitzacions fonamentals fetes per CDU en el camp de les humanitats en mig segle han estat deixar lliures els números 18 i 19 amb la intenció de traslladar-hi la religió i deixar lliures el 4 —filologia— i el 571 —prehistòria— per a un futur desenvolupament de les ciències.

Seria interessant que els responsables britànics d'aquest seminari ens fessin un recompte de la seva experiència en aquest camp. A Anglaterra s'han fet experiències interessants en el camp de les humanitats.

Per acabar aquest apartat sobre les humanitats, no em puc estar de recordar el cas d'Ingetraut Dahlberg, la directora d'*International Classification*, la revista que més ens informa sobre classificació i indexació, sobre la teoria del concepte, com ella l'anomena. En una carta on em donava el condol per la mort del meu pare, m'escrivia que ella havia penetrat en certa manera en els estudis que ara acaparen la seva atenció, interessada a través de la seva amiga Perreault per la figura del català del segle XIII Ramon Llull. Els editorials de Dahlberg a *International Classification* són petites obres mestres, en què la ciència de la informació és plena d'humanitat.

* * *

Esmentar la teoria del concepte em porta al segon punt d'aquesta exposició: *la terminologia*.

Ja sabeu que és una qüestió de la qual m'agrada sempre parlar tot i que no és la meva especialitat. M'impresionà llegir, no sé on, que els antics sumeris gravaven mots a les seves tauletes de fang, ja que creien que el fet de saber escriure un mot significava la possessió de l'objecte que el mot representava. És una mica l'esperit dels inventaris medievals, on es veu com els ciutadans de Barcelona anaven a casa el notari per deixar escrit que posseïen una camisa esparracada. Estirant una mica la corda, diria que el poeta Maragall ens parlava del mateix en referir-se a la "paraula viva".

També en el camp de la terminologia les condicions nostres no tenen res a veure amb les d'altres països europeus. És evident que les condicions polítiques i històriques de Catalunya des de principi del segle XVIII i abans han fet que el català no tingués una evolució normal.

Però la terminologia és essencial en les ciències de la informació. És per això que la fundació, ben recent, del TERMCAT (terminologia catalana), una institució amb lligams institucionals molt diversos, és tan important. Tampoc no sóc jo qui n'hauria de parlar, però no puc estar-me d'esmentar-la per als professionals de les ciències de la informació. Era imprescindible en un país com el nostre on quaranta anys de dictadura impediren que el nostre vocabulari evolucionés d'una manera normal. És imprescindible una institució que reculli informàticament la terminologia catalana, tant si és dubtosa, com si és recomanable, com si és normativa. Calia un organisme que servís de nexa amb

l'acadèmia, l'Institut d'Estudis Catalans, i que alhora tinguéssim l'agilitat que una acadèmia no pot tenir mai ni és convenient que tingui. Per a l'Institut els mots han d'ésser estudiats i sancionats d'acord amb unes lleis lingüístiques; per al TERMCAT la terminologia és un element viu que s'agrupa en camps semàntics formant constel·lacions ("clusters"). Aquests agrupaments, desgraciadament, no podran respondre a lleis tan precises com les que regulen els espais celests, però constitueixen en les ciències de la informació un punt d'intersecció importantíssim entre classificació i indexació.

Cal felicitar la nostra directora, que aquest curs ha aconseguit d'establir una fórmula per lligar les pràctiques dels alumnes de l'Escola amb les tasques del TERMCAT.

Per acabar aquest segon apartat i intentant destacar la diferència essencial entre les condicions en què es troba el nostre país amb els països amb un major potencial passat i present, voldria destacar un fet.

La terminologia en llengües que corresponen a societats amb un gran desenvolupament científic i més madur es basa sovint en mots molt comuns, amb camps semàntics poc definits. Quan aquesta terminologia és introduïda a llengües simplement receptors els mateixos mots adquireixen un sentit molt restringit. Vegem-ne alguns exemples:

Quan les llengües romàniques adoptaren del llatí el terme "norma" li restringiren el seu camp semàntic originari, ja que en llatí "norma" significa en sentit propi, a més del sentit figurat, el triangle rectangle, l'esquadra que ens permet de traçar verticals, en una paraula, d'anar drets.

Quan els nostres bibliotecaris parlen dels elements del "tracing" no pensen que en anglès "to trace" té un sentit am-

plíssim que correspon més o menys als nostres seguir, traçar i rastrejar.

Quan parlem de fer un “scanner” no pensem en la mesura de les síl·labes d’un vers o en el fet d’escrutar l’horitzó.

És per això que sovint penso que no hauríem d’intentar vertir al català termes que en la llengua original, l’anglès, sovint tenen un camp semàntic amplíssim, però que com a barbarismes del català han adquirit un sentit molt concret. Traduint “scanner” per “escombratge”, “tracing” per “rastreig” o “seguiment”, “comic stripe” per “historieta il·lustrada”, “science-fiction” per “novel·la científica”; “abstract” per “extracte” o “lifting” per “estiratge”, no crec que ajudem ni a enriquir la llengua ni a facilitar la recuperació de la informació.

I en dir això no és que cregui en l’afirmació de Foskett, no sé si irònica, quan diu: “una bona part de la població del món no ha reconegut encara els avantatges que es derivarien del fet que tothom parlés anglès”. Oblida tal vegada que Descartes, el 1637, va escriure *Discours de la méthode* en francès, abandonant el llatí, que, tot i ser l’única llengua científica del moment, poc havia aconseguit per a l’avenç de la ciència.

Els neologismes, si tenen un camp específic d’aplicació, no ens han de preocupar. Més em preocupa que diversos traductors, sovint col·laboradors de la mateixa editorial, tradueixin el mateix mot originari de formes diferents. I ho dic amb experiència molt directa en el camp editorial. És un fet que la terminologia científica catalana, tot i que pugui semblar aberrant, a la pràctica és introduïda per traductors o bé amb poc coneixement de la llengua de l’original o bé de la matèria que tradueixen. És un problema que no pateixen els nostres col·legues anglesos.

La tasca del TERMCAT en aquest sector pot ser molt important.

* * *

El punt tercer de la meva exposició també presenta contrastos molt marcats entre el que succeeix a Catalunya i a d'altres països. I, sigui dit entre parèntesis, no és que em proposi de marcar diferències per tal d'accentuar-les; ben al contrari, en parlo per tal de tractar de llimar-les. Em refereixo concretament a *la classificació documental*.

Quan a principi del nostre segle, gràcies a l'Institut d'Estudis Catalans, s'inicià a Catalunya una política bibliotecària, els països més avançats d'Europa ja feia temps que la tenien. Per exemple, al Regne Unit, i no cal dir als Estats Units d'Amèrica, era ja un fet l'accés lliure als prestatges que Brown predicava a Islington des de la darrera dècada del segle anterior.

Quan l'Institut d'Estudis Catalans (fundat el 1907) es proposa d'organitzar la que serà, com a filla emancipada, la Biblioteca de Catalunya, al país no hi havia cap sistema de classificació en funcionament: més ben dit, el bibliotecari, si mereixia aquest nom, era un vigilant dels llibres i els ordenava segons les seves necessitats. Fou un polític, empeltat d'historiador de l'art i arquitecte famós del modernisme qui s'engrescà a Brussel·les amb la branca europea de la Classificació Decimal en una visita que féu a l'Institut Internacional de Bibliografia. Puig i Cadafalch, aquest era el seu nom, sabé contagiar Massó i Torrents, organitzador de la biblioteca de l'Institut, del seu entusiasme.

Tots en sabem la història. El 1912, feia tot just cinc anys de la publicació del que seria la CDU (o UDC), es decidí que la futura Biblioteca de Catalunya s'organitzaria segons el sistema de

Brussel·les, però que es faria tot adaptant-lo lleugerament a les necessitats de Catalunya. Subratllo el fet d'aquesta adaptació, filla de les exigències de la política del moment.

Vuit anys després, el 1920, després de consultar-ho amb Otlet, apareixia la primera edició de l'adaptació catalana de CDU. Ja estava en funcionament la xarxa de biblioteques populars i a elles anava dirigida aquella edició.

M'imagino la satisfacció amb què els nostres bibliotecaris presentaren aquell llibre, que responia a les exigències més modernes i més internacionals. Al colofó hi deia amb orgull: "setè aniversari de la nostra Biblioteca Nacional". Quan en aquest mateix seminari, divendres passat, Lluís Anglada aixecà enlaire el primer exemplar del *Manual del CATMARC*, adaptació catalana en certa manera de l'UK MARC, em semblà que la història es repetia, però ara celebrant un aniversari similar de l'Institut Català de Bibliografia.

L'èxit de la Decimal de Brussel·les a Catalunya fou frenètic. Els erudits i el públic en general l'estudiaven per accedir a la informació de les nostres biblioteques. El meu pare m'explicava com un gran matemàtic com Terrades es preocupava perquè Einstein, que el 1923 donà un curset a l'Institut, no trobaria prou ben ordenades les matèries a la biblioteca segons el sistema.

Ara, però, quan examinem els fets exactament a setanta-cinc anys de distància, veiem que els nostres polítics potser s'equivocaren en forçar l'adaptació i els nostres bibliotecaris en adoptar el sistema de Brussel·les.

Des dels anys trenta, les converses entre la Dewey Decimal Classification (DDC) i la Classificació Decimal Universal (UDC), especialment en la reunió de l'ALA de 1933, desemboquen a la conclusió que CDU no serà un sistema bibliotecari:

serà un sistema reservat a bibliografies, sense que hom arribi a entendre ben bé què vol dir això, ja que no es gosa dir que serà un llenguatge per designar conceptes, no per ordenar-los. El fet és que, per exemple, la 1a. edició abreujada anglesa de 1961 declara que “order is not of primary importance” i la recent abreujada castellana de 1987 diu taxativament que el sistema no serveix per ordenar llibres i publicacions periòdiques. Val a dir que la Medium English Edition de 1985 no és tan categòrica.

Sempre m’ha sorprès que Lasso de la Vega, tan bon coneixedor del sistema, i tal vegada per mimetisme del que es feia a Catalunya, però ja massa tard, forçes el 1939, tot just acabada la guerra civil, una ordre ministerial obligant a l’ús de CDU per a l’ordenació dels fons de totes les biblioteques públiques espanyoles; segons l’edició de Berlín, diu el decret. L’eix Berlín-Madrid era aleshores quasi un fet i ja feia anys de l’acord amb DDC. L’edició alemanya (3a. internacional) a la qual es referia el decret no era encara acabada aleshores i, sens dubte, no era adient per a l’ordenació dels fons bibliotecaris. És curiós que el mateix Lasso, en la seva edició de 1942, seguís la francesa de 1927-33 (2a. internacional).

El fet és greu i ha tingut conseqüències. La major part de les biblioteques del país segueixen CDU i les que la segueixen al peu de la lletra tenen grans dificultats per adaptar-les al lliure accés i fins per a l’ordenació lògica dels catàlegs. Fins i tot les nostres bibliografies nacionals, l’espanyola, la catalana i suposo que també la recentment apareguda per al País Valencià, fan constar l’índex CDU sense que s’endevini gaire la seva finalitat.

És un fet greu, repeteixo, que cal resoldre.

El programa UNISIST de 1971 sembla donar noves ales a CDU en recomanar l’estudi de les possibilitats del sistema, però

ja només es parla de la recuperació de conceptes, no de “Arranging books and pamphlets of a library”, com deia Dewey a la 1a. edició. Seguint aquesta iniciativa, per exemple, Sydler somnia a convertir CDU en un llenguatge pivot, un llenguatge d’intercanvi, un “switching language” entre els diversos thesauri de les diverses llengües. També els treballs de Rigby, el gran advocat dels avantatges de la CDU automatitzada, van per un camí semblant, sempre com a complement dels llenguatges naturals. Però Rigby tracta el problema des del punt de vista de camps de coneixements especialitzats. Rigby treballa sobretot el camp de la meteorologia. Recordo que, quan sabé que jo era català, em digué que coneixia bé l’obra de Fontserè, un altre engrescat per la CDU.

El fet és, però, que el llenguatge CDU és més ambigu que el llenguatge natural; fins i tot la sinonímia és més exagerada que el llenguatge natural vist en el seu context. Afegim-hi la multiplicitat d’edicions amb criteris divergents i la seva manca d’actualització. Pensem, per exemple, que la Medium English Edition apareix el 1985, però inclou només actualitzacions fins a 1977 i encara no disposem del seu índex. Pensem que l’abreujada castellana de 1987 no és una obra concebuda unitàriament i no s’hi endevina la data d’actualització i és plagada d’errors i d’errades; fins i tot sorprèn que hagi estat aprovada per la FID.

No vull dir amb tot això que sigui difícil d’aconseguir un catàleg ordenat segons CDU per mitjans informàtics. Sense anar més lluny, ja s’obtingueren bons resultats quan fou iniciat el projecte de mecanització dels catàlegs de la Biblioteca Universitària de Barcelona en col·laboració amb la Universitat Politècnica i la Caixa de Pensions, el 1978.

UNISIST anava per un altre camí. No es tractava de traduir mitjançant un llenguatge artificial els conceptes més concrets dels llenguatges naturals. Es tractava d'aconseguir una classificació molt àmplia ("Broad System of Ordering", o BSO) del qual aparegué l'edició definitiva fa nou anys. Tampoc no es tractava d'un sistema bibliotecari. Conté unes tres mil cinc-cents entrades que corresponen a camps d'estudi, una temàtica en conjunt de publicacions periòdiques. És ben poc comparades amb les quasi dues-cents mil de CDU. El sistema ha estat molt discutit i la seva utilitat posada en dubte. Espero que en aquest seminari en sentirem a parlar.

El problema de la classificació bibliotecària té només solucions pragmàtiques que responguin a un consens intel·lectual al més gran possible. La 2a. edició de la Classificació Bibliogràfica de Bliss, basada en els resultats espectaculars del Classification Research Group (CRG) i compatible amb el PRECIS de la *British Bibliography*, resulta extraordinàriament atractiu; però en classificació no sempre l'última paraula és la millor i fa pensar que ni el Marc britànic ni l'americà no s'hagin atrevit a incloure els seus índexs.

La classificació automàtica de conceptes és tota una altra cosa i és en aquest camp on es treballa més actualment. En sentirem a parlar molt ben aviat; i no solament de la seva teoria, sinó del que és més important, la seva avaluació.

Aquella "syndectic device" de Cutter, la subordinació i la inclusió de conceptes de la lògica formal, la hiperonímia, hiponímia i co-hiponímia dels lingüistes han confluït en un camp importantíssim de les ciències de la informació. Els ordinadors han aconseguit, mitjançant l'anàlisi de freqüències de termes, la possibilitat d'esquematitzar associacions de conceptes i els opera-

dors que els lliguen. És, comptat i debatut, la finalitat de tota classificació en el seu sentit més ampli.

~~*

El quart punt de la meva exposició s'hauria de referir a l'ús de *llenguatges naturals* més o menys controlats al nostre país. No sóc jo la persona per fer-ho: les meves col·legues Núria Amat i Mercè Bosch us en podrien parlar, com també del treball teòric i pràctic que es fa a l'Escola en aquest camp, tant en consultes reals com simulades, com ara per exemple, *On line Teaching and Practice* de Dialog. Per altra banda, aquest serà el plat fort del present seminari explicat per persones molt competents.

Només em referiré a un punt de la indexació pròpiament bibliotecària. Recordaré, per als nostres col·legues anglesos, que fins als anys que precediren la guerra civil no es començà a treballar a la nostra Escola en la inclusió de catàlegs alfabètics de matèries en les nostres biblioteques. Fins aleshores l'accés a la informació es feia pràcticament només a través del catàleg alfabètic d'autors i el sistemàtic de matèries per CDU. Recordaré també que a Catalunya poques són les biblioteques que compten amb un catàleg diccionari. Normalment autors i matèries es mantenen en fitxers separats. El cas és diferent en les biblioteques que depenen de l'administració central, que prenen com a exemple la Biblioteca Nacional de Madrid. Recordaré, finalment, que la major part de biblioteques, sense gaire coordinació, tot i pertànyer sovint a la mateixa xarxa, usen sistemes derivats dels LCSH, tot i que molt sovint ho neguin o ho ignorin. Les biblioteques més importants, la Biblioteca Nacional de Catalunya i la Biblioteca Universitària, es basen força en els LCSH o en l'adaptació francesa en català de la Universitat de Laval. L'Insti-

tut Català de Bibliografia usa per a la *Bibliografia nacional de Catalunya* els LCSH i un resum castellà dels LCSH. Prepara per a molt aviat la seva publicació en català.

Un problema que pot interessar els nostres bibliotecaris és el següent: Des que el 1981 la Library of Congress renuncià definitivament a l'adopció del PRECIS, tenint en compte els costos que això comportava, s'ha observat una profunda renovació del sistema sense que s'endevinin els criteris que la guien. Aquesta actitud pragmàtica és típica de la Library of Congress, però omple de dubtes els qui la segueixen. Un dels canvis més significatius és l'adopció freqüent de preposicions que actuen d'operadors sintàctics en els subencapçalaments. Sembla que substitueixen, en un llenguatge natural molt simple, els operadors del PRECIS. Em pregunto si ja han estat avaluats els resultats d'aquesta manera de fer en la recuperació automàtica de la informació.

Com a darrer punt, permeteu-me que em refereixi a la CDU amb paraules potser més optimistes.

Repeteixo el que he dit. Les possibilitats de CDU en el camp de la recuperació automàtica de la informació són més aviat petites. És ja un lloc comú dir que és un sistema lligat a aquell terrorífic llit de Procust, aquell bandit de l'Àtica que, no content de robar els viatgers, els feia estirar en un llit de ferro i els tallava les extremitats si eren massa llargues o bé els les estirava amb cordes si eren massa curtes i així els feia adaptar a les mides del llit. Fou Teseu qui acabà amb Procust. El nom que porto i la institució que represento no em permeten de ser un nou Teseu que mata Procust. No puc oblidar que en les aules d'aquesta Escola, el 1915, s'ensenyà als seus alumnes, potser per primera vegada, CDU i no com una teoria sinó com un sistema pràctic per a una xarxa de biblioteques públiques.

Ja abans de les sessions d'aquest seminari sobre els llenguatges naturals, he de dir que sóc un convençut dels seus avantatges. La informació és un fet que flueix de manera natural de l'activitat humana: tota notació artificial pre-coordinada no pot adaptar-se amb prou rapidesa a aquest fluir natural. Però no voldria tampoc que les meves paraules es poguessin interpretar com a partida de defunció d'un sistema que ha estat durant setanta-cinc anys útil per a les nostres biblioteques.

Dins meu, potser per nostàlgia, hi ha encara un racó d'esperança en les possibilitats de CDU en els nostres dipòsits documentals de lliure accés. La informació té com a característica un fluir natural que s'anteposa a esquemes prèviament definits; però així que la informació es plasma en documents, aquests cal agrupar-los en mòduls pre-coordinats que responen als interessos d'una majoria d'usuaris. Així com la informació és incompatible amb notacions pre-coordinades, l'ordenació dels documents mateixos té per definició una gran dosi d'un factor estàtic que no es presta a un llenguatge natural sempre en evolució.

Tota recerca científica s'inicia en els prestatges d'una biblioteca ordenada operativament ("helpfully") per a un determinat perfil d'usuaris, continua en les bibliografies, les bases de dades, i, finalment, en el laboratori, els arxius i els textos literaris. Com diu Langrige, "helpful order of documents is important as it ever was".

Tenim a Catalunya i a la resta de l'Estat un personal bibliotecari i bibliogràfic entrenat en CDU i un sistema en constant actualització. No crec que sigui nostàlgia pensar que CDU pot servir per aconseguir aquest ordre operatiu dels documents. El que cal és que disposi de pautes útils per fer-ho. CDU, dèiem, és

universal, útil per classificar-ho tot, àdhuc papallones i minerals, com diu l'edició abreujada de 1987. El que cal és prescindir dels recursos de CDU que s'oposen a la praxis bibliotecària i que poden servir potser per classificar papallones i minerals; acceptar en canvi plenament aquelles incorporacions i actualitzacions veritablement útils per al nostre objectiu. Em refereixo, per exemple, al "citation order", l'ordenació de les facetes. Així com hi ha edicions especialitzades en un camp d'estudi, pot pensar-se en edicions destinades a un usuari: el bibliotecari en el nostre cas. L'actual CDU i la gran flexibilitat del sistema crec que permet molt millor que la Dewey Classification (DDC) o la de la Biblioteca del Congrés (LCC) o la Bliss Classification (BC) d'adaptar-la al nostre perfil d'usuaris i, alhora, és teòricament més universal. Les actualitzacions revolucionàries del 0 (no recollides encara a la Medium English Edition de 1985, però sí en bona part a l'abreujada castellana de 1987) semblen molt operatives. També les actualitzacions de la demografia i de la sociologia dels anys vuitanta són molt més bibliotecàries que la renovació de la ciència del benestar social de fa deu anys. Tot això dóna optimisme.

Pensant-hi, i com a simple particular, he proposat a l'Institut Català de Bibliografia i a la Comissió Espanyola de la FID, la possibilitat de preparar una edició de CDU, abreujada o mitjana, que respongui a les necessitats de les biblioteques, tot mantenint la seva ortodòxia i comptant amb un llenguatge natural complementari per a la recuperació de la informació. Ho veig possible si ens mantenim dins d'uns objectius modestos però necessaris. És una mica com retornar als orígens de CDU.

Només he rebut respostes més o menys directes a la meua proposta dient-me que és una qüestió que cal estudiar a fons.

D'acord completament. És una qüestió en què no hi valen improvisacions. No voldria creure, però, que són respostes o silencis evasius. Tampoc no us demano que respongueu: demano senzillament que hi penseu.

Moltes gràcies per la vostra atenció en unes qüestions que interessin ja a molt pocs.

